

Javne konzultacije – Mogući utjecaj sporazuma ACTA na tržište elektroničkih komunikacija

SAŽETAK

ACTA je međunarodni trgovinski sporazum koji bi trebao doprinijeti učinkovitijoj borbi protiv krivotvorenja i drugih kršenja prava intelektualnog vlasništva. Prema stavu Europske komisije, sporazum bi trebao doprinijeti da se visoki standardi, koje je za zaštitu prava intelektualnog vlasništva odredila Europska unija (Dalje: EU), primjenjuju i u ostatku svijeta. Sporazum se odnosi na općenitu zaštitu intelektualnog vlasništva i time je primjenjiv i na trgovinu robe i borbu protiv krivotvorina. Jedan dio sporazuma odnosi se na zaštitu autorskih prava na Internetu. U ovim javnim konzultacijama bit će težište upravo na tom aspektu sporazuma i na mogućem utjecaju koje bi sporazum mogao imati na tržište elektroničkih komunikacija i, posebno, Internet koji postaje sve važniji medij u svakodnevnom životu i radu.

Sporazum ACTA potpisale su listopadu 2011. godine Australija, Kanada, Japan, Maroko, Novi Zeland, Singapur, Republika Koreja i Sjedinjene Američke Države. U siječnju 2012. godine Europska unija i 22 zemlje članice EU svojim potpisima povećale su ukupan broj potpisnica na 31 zemlju. Sporazum stupa na snagu kada ga ratificira najmanje šest zemalja. Do danas sporazum nije ratificirala još niti jedna zemlja.

Zagovornici sporazuma tvrde da će on doprinijeti boljoj borbi protiv krivotvorina i krađe intelektualnog vlasništva, dok protivnici sporazuma upozoravaju na mogući negativni utjecaj sporazuma na privatnost i slobodu govora.

Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije (dalje u tekstu: HAKOM) želi u otvorenoj atmosferi i neformalnom obliku prikupiti mišljenja i stavove svih zainteresiranih subjekata aktivnih na tržištu elektroničkih komunikacija u Republici Hrvatskoj, poput operatora, proizvođača opreme i uređaja, korisnika Interneta, proizvođača programa i aplikacija, istraživača i znanstvenika o mogućem utjecaju sporazuma ACTA na tržište, a posebno na operatore pružatelje usluge pristupa Internetu.

JAVNE KONZULTACIJE

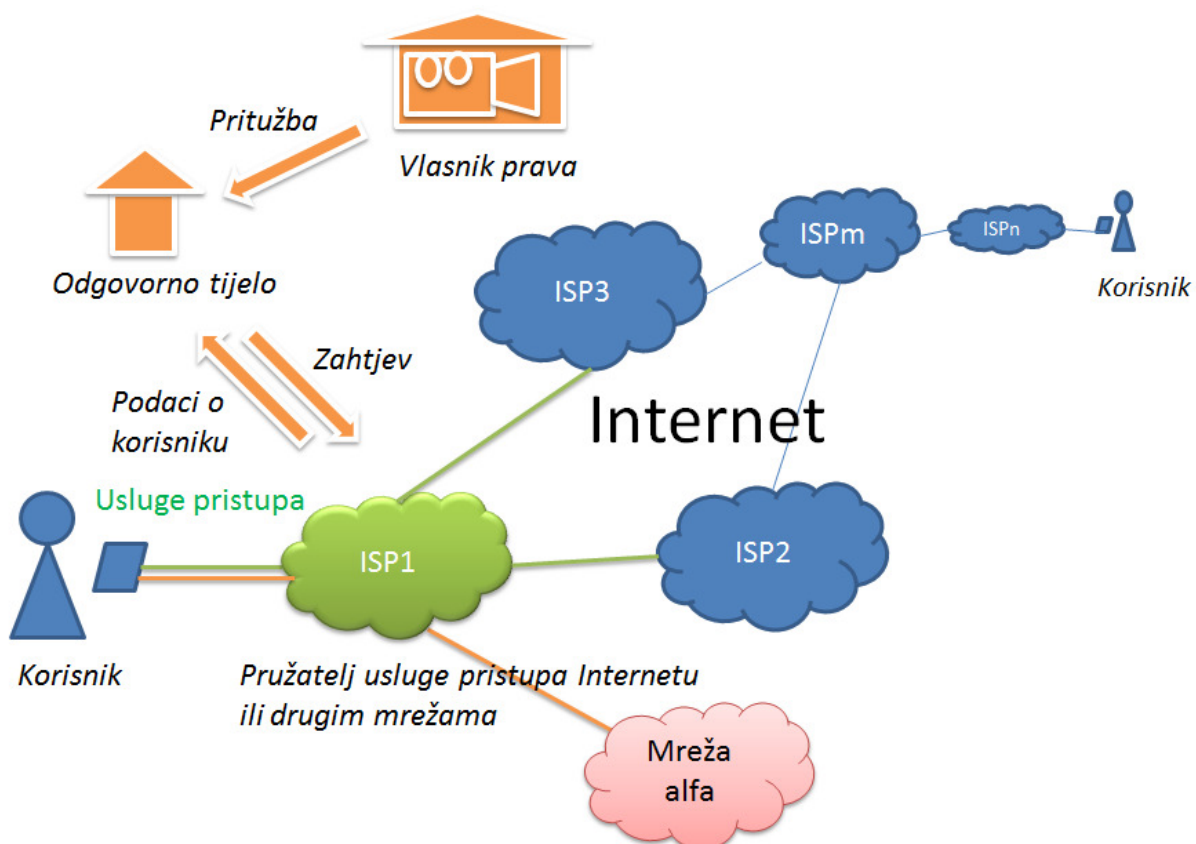
Sukladno Zakonu o elektroničkim komunikacijama HAKOM je obvezan promicati tržišno natjecanje u obavljanju djelatnosti elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga te elektroničke komunikacijske infrastrukture i povezane opreme.

HAKOM želi provesti neformalno prikupljanje mišljenja i stavova svih zainteresiranih strana o sporazumu ACTA, s posebnim naglaskom na odredbe koje se odnose na digitalno okruženje.

HAKOM poziva sve zainteresirane strane da se očituju o pitanjima 1. – 8. u ovom dokumentu i doprinesu zajedničkom sagledavanju potencijalnog utjecaja koje bi sporazum ACTA mogao imati na tržište elektroničkih komunikacija u Republici Hrvatskoj. Daljnji cilj je dati doprinos mogućoj široj diskusiji o sporazumu.

DEFINICIJE

Internet	Javno dostupna komunikacijska mreža koja se sastoji od velikog broja mreža koje koriste internetski protokol i koja omogućava korisniku koji ima pristup Internetu da može uspostaviti vezu s bilo kojim drugim korisnikom spojenim na Internet.
Usluga pristupa Internetu	Usluga kojom se omogućava korisniku da ostvari pristup Internetu.
Operator davatelj usluge pristupa Internetu	Ponuđač usluge pristupa Internetu. U tekstu sporazuma ACTA koristi se naziv „davatelj usluge online pristupa“ (eng. <i>online service provider</i>). Smatrat ćemo da se obje odnose na isto.
Usluga informacijskog društva	Usluga koja se pruža putem komunikacijskih mreža (Interneta ili drugih mreža) na zahtjev korisnika. Usluge dostave sadržaja (TV, video, glazba, vijesti) ili komunikacije (razgovora na daljinu, video-telefonije, razmjene poruka) su primjeri usluga informacijskog društva.
Korisnik	Pravna ili fizička osoba koja koristi uslugu pristupa Internetu ili drugoj mreži u svrhu korištenja usluga informacijskog društva.

Odredbe sporazuma ACTA

U poglavlju I sporazuma dane su opće odredbe i definicije. Između ostaloga, definirano je:

- ACTA ne umanjuje obveze koje zemlja kao strana u sporazumu ima u skladu s drugim sporazumima.
- ACTA ostavlja mogućnost stranama u sporazumu da primjenjuju i strože mjere za zaštitu intelektualnog vlasništva od onih koje su propisane u njoj. Svaka zemlja ima slobodu implementacije odredbi sporazuma ACTA prema svojem zakonodavstvu i praksi.
- ACTA ne dovodi u pitanje postojeće zakone o intelektualnom vlasništvu u zemlji koja je pristupila sporazumu.
- ACTA ne propisuje obveze primjene mjera za ona prava intelektualnog vlasništva koja nisu zaštićena zakonima zemlje koja je strana u sporazumu.
- ACTA ne postavlja nove uvjete na privatnost i otkrivanje informacija.

U poglavlju II određen je zakonski okvir za provedbu zaštite intelektualnih prava. Određeno je između ostaloga:

- Država koja je pristupila sporazumu, mora osigurati da u svojem zakonodavstvu raspolaže s provedbenim mjerama koje se mogu koristiti za učinkovitu borbu protiv kršenja prava intelektualnog vlasništva koje se štiti sporazumom ACTA, uključujući i privremene mjere za sprječavanje kršenja kao i mjere za odvratanje od kršenja prava intelektualnog vlasništva. Mjere ne smiju predstavljati prepreke trgovini ili na druge načine ugrožavati legitimne trgovinske aktivnosti. Mora postojati zaštita od zlouporabe mjera.
- Mjere moraju biti primjerene, pravedne i moraju štiti prava onih subjekata na koje se primjenjuju. Ne smiju biti komplicirane, skupe ili sadržavati nepotrebna zadržavanja ili vremenska ograničenja.
- Mjere moraju biti proporcionalne.
- Mjere moraju biti takve da obavljanje službene dužnosti ne može dovesti do pozivanja na odgovornost službenika kao strane u sporazumu.

U poglavlju II, u odjeljku 2, koji se odnosi na građansko pravo, određeno je:

- Država koja je pristupila sporazumu mora nosiocima prava osigurati procedure u okviru građanskog prava za provedbu prava intelektualnog vlasništva.
- Propisano je na koji način mjere koje su rezultat upravnog postupka moraju odgovarati načelima iz sporazuma ACTA.
- Sporazumom se obvezuju strane u sporazumu da osiguraju ovlasti sudskim organima da mogu u postupcima građanskog prava izdati naloge protiv strana koje krše intelektualna vlasništva, na način da spriječe ulazak njihovih proizvoda kojima se krše prava intelektualnog vlasništva na tržište.
- Propisano je kako se primjena mjera može ograničiti u slučaju izostanka privole vlasnika intelektualnog prava.
- Sporazumom je predviđeno i opisano da se kroz građanske postupke mora osigurati plaćanje odštete vlasnicima prava od strane prekršitelja.
- Sporazumom je također propisano kako se može naložiti uništavanje krivotvorina.
- Sporazumom se propisuje na koji način se u građanskom postupku mogu tražiti podaci od osumnjičenog prekršitelja, uz poštivanje zakona koji vrijede za ova pitanja u zemlji koja je strana u sporazumu.

- Sporazumom su propisane privremene mjere, način kako se one primjenjuju i način kako strana koja smatra da je oštećena ili bi mogla biti oštećena može podnijeti zahtjev za zaštitom svojih prava primjenom privremenih mjera.
- Propisano je da u slučaju primjene privremenih mjera za koje se pokaže da nisu bile utemeljene, oštećena strana ima pravo na nadoknadu štete.

U poglavlju II, u odjeljku 3 koji se odnosi na prekograničnu trgovinu, određeno je, između ostalog:

- Sporazumom se određuju mjere koje se odnose na prava intelektualnog vlasništva za prekograničnu trgovinu.
- Sporazumom se definira na koji način nadležno tijelo strane u sporazumu može dijeliti informacije o potencijalnim prekršajima prava intelektualnog vlasništva.

U poglavlju II, u odjeljku 4 koji se odnosi na kazneno pravo, između ostalog, određeno je:

- Sporazum predviđa osiguravanje kaznenih postupaka za krivotvorine i druga kršenja prava intelektualnog vlasništva u slučajevima kada je krivotvorenje provedeno u komercijalne svrhe.
- Propisano je kako se krivotvorine mogu zaplijeniti i uništiti ili na drugi način staviti izvan tržišta na način da ne naštetite vlasniku prava.
- Prema sporazumu strane osiguravaju da nadležna tijela mogu pokrenuti na vlastitu inicijativu postupke po službenoj dužnosti.

U poglavlju II, u odjeljku 5 koji se odnosi na digitalno okruženje, između ostalog, određeno je:

- Zaštita prava intelektualnog vlasništva posebno je propisana za digitalno okruženje:
  - U zakonodavstvima strana moraju postojati provedbene procedure koje sadrže sve što je sporazumom ACTA propisano za građanske i kaznene postupke i koje će omogućiti učinkovite akcije protiv prekršitelja prava intelektualnog vlasništva u digitalnom okruženju, uključujući i privremene mjere i mjere odvracanja od budućih prekršaja.
  - Provedbene procedure se primjenjuju i na prekršaje autorskih prava i drugih prava preko digitalnih mreža što može uključivati i nezakonitu uporabu sredstava za široku distribuciju. Ove mjere moraju biti implementirane na takav način da ne stvaraju dodatne prepreke za legalne djelatnosti, uključujući e-trgovinu i da u skladu s pravom strane poštuju osnovna načela poput prava na slobodu govora i prava privatnosti.
  - Strane moraju poticati suradnju poslovnih subjekata u borbi protiv kršenja prava intelektualnog vlasništva.

U dodatku 1 je prijevod cijelog članka 27 iz odjeljka 5 poglavlja II, koji se odnosi na provođenje prava intelektualnog vlasništva u digitalnom okruženju.

Poglavlje III govori o provedbenoj praksi:

- Strane moraju poticati razvoj potrebnih kompetencija u odgovornim tijelima za provedbu zaštite prava intelektualnog vlasništva.
- Strane moraju poticati skupljanje i obradu relevantnih podataka i najboljih praksi u zaštiti prava intelektualnog vlasništva.
- Strane moraju provoditi koordinaciju nadležnih tijela.
- Strane moraju promicati uspostavu formalnih i neformalnih mehanizama kroz koje odgovorna tijela mogu dobivati stručna mišljenja i stavove svih zainteresiranih strana.

- Prekogranična suradnja i načini razmjene informacija između odgovornih tijela strana je propisana.
- Transparentnost u provedbi je naglašena i propisano je da sve procedure, zakoni, odluke i drugo moraju biti javni i dostupni.
- Strane moraju raditi na promicanju svijesti o važnosti zaštite prava intelektualnog vlasništva.
- Zaštita okoliša mora biti poštovana prilikom uništavanja krivotvorina.

Poglavlje IV govori o međunarodnoj suradnji:

- Strane moraju promicati suradnju svojih odgovornih tijela.
- Suradnja mora biti u skladu s ostalim međunarodnim sporazumima, zakonima, politici, resursima i prioritetima koje u zaštiti intelektualnog vlasništva određuje svaka strana.
- Određuje se obveza razmjene informacija o statističkim podacima, o zakonskim i regulatornim procedurama i drugim relevantnim činjenicama.
- Predviđena je obveza međusobne pomoći strana u jačanju kompetencija za provedbu zaštite prava intelektualnog vlasništva što uključuje pomoć pri izradi i usklađivanju zakonske regulative, jačanje svijesti u javnosti, izobrazbu službenika odgovornog tijela i koordinaciju regionalnih i širih razina.
- Moguća je suradnja s ostalim međunarodnim tijelima ili privatnim sektorom.
- Potrebno je izbjegavati preklapanje ili dupliciranje aktivnosti s onima koje su rezultat drugih međunarodnih aktivnosti i suradnje.

Poglavlje V određuje institucionalni okvir:

- Uspostavlja se ACTA odbor (Dalje Odbor) koji:
  - Nadgleda implementaciju i provedbu sporazuma.
  - Razmatra pitanja razvoja sporazuma.
  - Razmatra moguće prijedloge za dodatke sporazumu.
  - Odlučuje o prijemu novih strana.
  - Odlučuje o uspostavljanju specijaliziranih odbora ili radnih grupa koje pomažu Odboru u provedbi njegovih odgovornosti ili pomaže stranama (na njihov zahtjev).
  - Može tražiti mišljenje ili savjet od nevladinih grupa ili osoba.
  - Može izdati preporuke o implementaciji.
  - Može dijeliti informacije o najboljim praksama primjene sporazuma.
  - Može poduzeti i druge akcije prema svojoj funkciji.
- Sve odluke Odbora donose se konsenzusom, osim onih odluka za koje je konsenzusom odlučeno da on nije potreban.
- Engleski je radni jezik i svi dokumenti bi bili na engleskom jeziku.
- Odbor bi u određenom vremenu donio pravila za svoje radne procedure, pri čemu bi sve strane mogle sudjelovati u njihovom donošenju.
- Prvih 5 godina od stupanja na snagu sporazuma odluke Odbora donose se konsenzusom svih strana i strana u sporazumu.
- Nakon 5 godina pravila o donošenju odluka mogu se promijeniti konsenzusom strana u sporazumu.
- Odbor se sastaje najmanje jednom godišnje, prvi sastanak u razumnom vremenu nakon stupanja na snagu sporazuma.
- Odbor neće nadgledati pojedinačne slučajeve, bilo nacionalne bilo međunarodne.

- Odbor će, što je više moguće, izbjegavati dupliciranje svojih aktivnosti i aktivnosti drugih međunarodnih tijela koje se bave pravom intelektualnog vlasništva.
- Strane u sporazumu odredit će jednu svoju točku za kontakt.
- Strana u sporazumu može zatražiti pismenim putem konzultacije s drugom stranom u sporazumu, što druga strana mora uvažiti i odgovoriti.
- Konzultacije između strana moraju biti tajne, uvažavajući druge međunarodne sporazume.
- Strane koje se konzultiraju, mogu o tome, po dogovoru, izvijestiti Odbor.

Poglavlje VI daje završne odredbe:

- Sporazum je otvoren za pristup zemljama koje su sudjelovale u pregovorima i drugim članicama Svjetske trgovinske organizacije (STO) od 1.5.2011. do 1.5.2013.
- Sporazum stupa na snagu 30 dana nakon što ga ratificira najmanje 6 zemalja potpisnica i stupa na snagu u tim zemljama potpisnicama koje su ga ratificirale.
- Strana u sporazumu se može povući iz njega pismenom notifikacijom i nakon 180 dana povlačenje stupa na snagu.
- Strana u sporazumu može Odboru predlagati dodatke sporazumu. Odbor odlučuje o predstavljanju prijedloga stranama u sporazumu.
- Dodatak sporazumu stupa na snagu nakon što je ratificiran od svih strana u sporazumu.
- Nakon roka od 1.5.2013., ostale članice STO mogu zatražiti pridruživanje sporazumu ACTA. Odbor tada odlučuje o uvjetima pristupanja, a sporazum stupa na snagu 30 dana nakon što ga članica, koja je tražila pridruživanje, ratificira prema uvjetima koje je odredio Odbor.
- Tekstovi sporazuma na engleskom, francuskom i španjolskom jeziku jednako su autentični.
- Japanska vlada bit će čuvar (eng. *depository*) za ACTA sporazum.

PITANJA ZA JAVNE KONZULTACIJE

1. Kakav je mogući utjecaj sporazuma ACTA na operatore?
2. Predstavlja li obveza prikupljanja i dostave podataka koja se određuje pružateljima usluge pristupa Internetu o osumnjičenim korisnicima, rješenje koje je proporcionalno svrsi kojoj je namijenjeno?
3. Kakav utjecaj može ACTA imati na korisnike usluga informacijskog društva?
4. Mogu li odredbe sporazuma ACTA utjecati na inovacije u proizvodnji hardvera, softvera ili općenito rješenja u digitalnom okruženju?
5. Jesu li odredbe sporazuma o zabrani razvoja, proizvodnje i distribucije programa, hardvera, softvera i općenito rješenja proporcionalne svrsi kojoj su namijenjene?
6. Kakav bi mogao biti utjecaj sporazuma ACTA na zaštitu privatnosti? Postoji li rizik od zlouporabe podataka koji se moraju prikupljati?
7. Na koji način ACTA može utjecati na društvo u cjelini?
8. Smatrate li da je ACTA u sadašnjem obliku nužna za borbu protiv krivotvorina i krađe intelektualnog vlasništva?

POVEZNICE

Tekst sporazuma ACTA dostupan je na svim jezicima EU na sljedećoj poveznici:

<http://ec.europa.eu/trade/tackling-unfair-trade/acta/>

Dodatak 1: Odredbe sporazuma ACTA koje se odnose na digitalno okruženje:

Članak 27. Provođenje zakonskih odredaba u digitalnom okruženju

1. Svaka je strana odgovorna za to da postupci provođenja zakona, do stupnja određenoga u Odjeljku 2. (Provođenje zakona u skladu s građanskim pravom) i Odjeljku 4. (Provođenje zakona u skladu s kaznenim pravom), budu dostupni po rečenome zakonu radi provođenja učinkovitih mjera kod čina kršenja prava na intelektualno vlasništvo koje se odvija u digitalnom okruženju, uključujući brze pravne lijekove za sprječavanje kršenja prava te pravne lijekove za sprječavanje budućeg kršenja prava.

2. Nastavno na 1. odlomak, postupci provođenja zakona obiju strana primjenjivat će se na kršenje autorskih i srodnih prava u digitalnim mrežama, što uključuje i nezakonitu uporabu šire distribucije u svrhu kršenja prava. Postupci će se provesti tako da se ne stvore prepreke zakonitim aktivnostima, pa tako i elektroničkoj trgovini, te da se u skladu sa zakonskim pravima te strane očuvaju temeljne vrednote poput slobode izražavanja, poštenog postupka i privatnosti (1).

---

(1) Na primjer, bez utjecaja na zakonska prava određene strane, navedeno se odnosi na prihvaćanje i zadržavanje ograničenja odgovornosti ili na dostupne pravne lijekove protiv pružatelja internetskih usluga uz očuvanje zakonskih interesa vlasnika prava.

---

3. Svaka će strana nastojati promicati suradnju unutar poslovne zajednice radi učinkovitog pristupanja kršenju zaštitnih znakova, autorskih i vezanih prava uz očuvanje zakonite konkurentnosti te, u skladu sa zakonskim pravima svake strane, čuvati temeljne vrednote poput slobode izražavanja, poštenog postupka i privatnosti.

4. U skladu sa zakonskim joj pravima i propisima svaka strana nadležne organe može opunomoćiti da od pružatelja usluge pristupa Internetu u ime vlasnika prava žurno zatraži podatke pomoću kojih će identificirati pretplatnika čiji je korisnički račun navodno iskorišten za kršenje prava ako je vlasnik prava uputio pravovaljanu tužbu zbog kršenja autorskih i srodnih prava i povrede zaštitnog znaka te ako se podaci potražuju radi zaštite i provođenja tih prava. Navedeni će se postupci provesti tako da se ne stvore prepreke zakonitim aktivnostima, pa tako i elektroničkoj trgovini, te da se u skladu sa zakonskim pravima te strane očuvaju temeljne vrednote poput slobode izražavanja, poštenog postupka i privatnosti.

5. Svaka će strana omogućiti odgovarajuću pravnu zaštitu i učinkovite pravne lijekove protiv izbjegavanja učinkovitih tehnoloških mjera (1) kojima se autori, izvođači ili producenti fonograma služe vezano za zaštitu vlastitih prava i ograničenje drugih radnji vezanih uz svoj rad, izvedbu i fonograme, a koje nisu odobrili ili koji koji nisu dopušteni po zakonu.

---

(1)

U svrhu ovog Članka tehnološke mjere podrazumijevaju bilo koji oblik tehnologije, uređaj ili komponentu koji se, prema svojoj temeljnoj svrsi, upotrebljavaju u sprječavanju ili ograničenju određenih radnji vezanih za djela, izvedbe ili fonograme koje autori, izvođači ili producenti fonograma nisu odobrili prema vlastitim zakonskim pravima. Bez utjecaja na djelokrug autorskih i vezanih prava u skladu sa zakonskim pravima stranke, tehnološke će se mjere smatrati učinkovitim onda kad autori, izvođači ili producenti fonograma upravljaju uporabom zaštićenih djela, izvedaba ili fonograma putem primjene postupaka nadzora pristupa i zaštite, kao što je kriptiranje ili dekodiranje, ili mehanizama nadzora kopiranja u svrhu zaštite.

---

6. U svrhu pružanja odgovarajuće pravne zaštite i učinkovitih pravnih lijekova spomenutih u 5. odlomku, svaka će strana omogućiti najmanje zaštitu od:

(a) u sklopu prava koje im jamči zakon:

(i) neovlaštenog onemogućivanja učinkovitih tehnoloških mjera, koje se provodi svjesno ili se opravdano smatra da postoje okolnosti za svjesno djelovanje;

(ii) javne ponude uređaja, proizvoda, među koje spadaju i računalni programi, te usluga putem marketinških aktivnosti s ciljem onemogućivanja učinkovitih tehnoloških mjera;

(b) proizvodnje, uvoza i distribucije uređaja ili proizvoda, među koje spadaju i računalni programi, ili pružanja usluge koja je:

(i) prvotno osmišljena ili proizvedena u svrhu onemogućivanja učinkovitih tehnoloških mjera; ili

(ii) ograničene komercijalne svrhe, osim u smislu onemogućivanja učinkovitih tehnoloških mjera (1).

---

(1)

U provođenju odredaba iz 5. i 6. članka ni jedna stranka nije obvezna tražiti da se u dizajn i/ili odabir dijelova i komponenata potrošačke elektronike, telekomunikacijskih uređaja ili računalnih proizvoda uključe bilo koje određene tehnološke mjere dokle god proizvod ne osporava mjere izrečene u navedenim člancima.

---

7. Kako bi zaštitile podatke za upravljanje elektroničkim pravima (1), sve će strane omogućiti odgovarajuću pravnu zaštitu i učinkovite pravne lijekove protiv bilo koje osobe koja svjesno i bez ovlaštenja počini sljedeće znajući, s obzirom na odštetno pravo oštećenoga, da će njezin čin potaknuti, omogućiti, olakšati ili prikriti kršenje bilo kakvog autorskoga ili vezanog prava:

(a) uklanjanje ili mijenjanje bilo kojih podataka za upravljanje elektroničkim pravima;

(b) distribuciju, uvoz radi distribucije, emitiranje, komunikaciju ili dostupnost javnih primjeraka djela, izvedaba ili fonograma, znajući da su podaci za upravljanje elektroničkim pravima neovlašteno uklonjeni ili izmijenjeni.

8. U pružanju odgovarajuće pravne zaštite i učinkovitih pravnih lijekova u skladu s odredbama iz 5. i 7. članka, uključena strana može prihvatiti ili zadržati odgovarajuća ograničenja ili iznimke od mjera iznesenih u odredbama 5., 6. i 7. članka. Obveze iznesene u 5., 6. i 7. članku bez utjecaja su na prava, ograničenja, iznimke i obranu od kršenja autorskih i povezanih prava u skladu sa zakonima strane.

---

(1)

U svrhu ovog Članka, podaci za upravljanje pravima odnose se na:

(a) podatke koji opisuju djelo, izvedbu ili fonogram, autora djela, izvođača ili izvedbu te producenta fonograma ili vlasnika bilo kojeg prava na djelo, izvedbu ili fonogram;

(b) podatke o uvjetima korištenja radom, izvedbom ili fonogramom; ili

(c) bilo kakve brojeve ili zaporke pomoću kojih su izneseni podaci opisani pod (a) i (b); kad je bilo koja od navedenih vrsta podataka vezana uz primjerak rada, izvedbe ili fonograma, ili je vezana za komunikaciju ili dostupnost rada, izvedbe ili fonograma javnosti.